

Länsstyrelsen
Örebro län

Raoul Hjærtström
Direkt: 019/193068
raoul.hjartstrom@lansstyrelsen.se
Fax: 019/193028

L2192 1(4)

BESLUT
2011-12-19

Dnr: 432-10136-2009

Grythyttans hembygdsförening
Kyrkogatan 2 B
712 60 Grythyttan

För kännedom till:

Riksantikvarieämbetet

Lantmäterimyndigheten i Örebro
län

Hällefors kommun

Örebro läns museum

Byggnadsminnesförklaring av gården Skräddartorp, Skräddartorp 1:7, Grythyttans socken, Hällefors kommun, Västmanland, Örebro län

Länsstyrelsens beslut

Med stöd av 3 kap. 1 § lagen (1988:950) om kulturminnen m.m. (KML) förklarar Länsstyrelsen gården Skräddartorp, Skräddartorp 1:7, Grythyttans socken, Hällefors kommun, Västmanland, Örebro län, som byggnadsminne. Med stöd av 3 kap 2 § KML meddelar länsstyrelsen samtidigt följande *skyddsbestämmelser*.

Bilagor:

Karta

Hur man överklagar
Länsstyrelsens beslut

Byggnadsminnet omfattar de med skraffering markerade byggnaderna på bifogade karta.

Byggnaderna 1 – 10 får inte rivras eller flyttas

Byggnaderna 1 - 11 får inte till sin exteriör byggas om eller på annat sätt förändras

I byggnaderna 1 och 3 får planlösningen inte förändras

I byggnaderna 1, 3, 8 och 9 får fast inredning inte borttagas eller på annat sätt förändras. Till fast inredning räknas bl.a. golv, tak, lister, paneler, dörrar, dörr- och fönsterfoder, vägg- och takmålningar och eldstäder

Vård- och underhållsarbeten ska utföras på ett sådant sätt att det kulturhistoriska värdet inte minskar. Underhållet ska ske med material och metoder som är anpassade till byggnadernas kulturhistoriska värde.

20.11.19.20 Beslöt: Sk
Majin: km If: 87-reg Ar / Jh

Upplysningar:

Länsstyrelsen lämnar råd ifråga om underhållet av byggnadsminnet.

Om det finns särskilda skäl får Länsstyrelsen enligt 3 kap 14 § KML lämna tillstånd till att byggnadsminnet ändras i strid mot skyddsbestämmelserna.

Enligt 3 kap 21 § KML tillämpas beslut enligt 3 kap 1 § samma lag utan hinder av att talan förs mot beslutet.

Ärendet

Ägaren till Skräddartorp, Grythyttans hembygdsförening har i skrivelse till Länsstyrelsen 2009-05-05 väckt fråga om byggnadsminnesförklaring av gården. Hembygdsföreningen har 2011-10-26 accepterat byggnadsminnesförklaringen med tillhörande skyddsbestämmelser.

Samråd har skett med Riksantikvarieämbetet.

Historik

Skräddartorp, eller Skathöjden som gården också kallats, är känd sedan 1640-talet. Gården har med sitt omgivande odlingslandskap ett mycket högt kulturhistoriskt värde. Den är idag en av länets ytterst få bevarade kringbyggda bergsmansgårdar. Skräddartorp ägs av Grythyttans hembygdsförening, efter testamentarisk gåva år 1969 av gårdens siste private ägare, Viktor Olsson.

Bergsbruket har spelat en betydelsefull roll i länets historia från 1100-talet och fram till 1970-talet, främst i den del som kallas Bergslagen. Under 1600-talets stormaktstid riktades ett stort intresse från statsmaktens sida för att utvinna mineraltillgångarna i Bergslagen, och det är under denna tid som både bergsbruket och bebyggelsen expanderar, och får en mer organiserad och tydlig struktur i de tidigare glest befolkade områdena.

I Bergslagen utvecklade bönderna tidigt en näring bestående av en kombination av jordbruk och bergsbruk. För flertalet av dessa så kallade bergsmän var jordbruket huvudnäringen, medan arbetet i hyttan eller

smedjan var en bisyssla. Bergsbruket var periodvis mycket lönsamt, vilket skapade förutsättningar för en särpräglad och rik byggnadskultur.

Bergsmännen blev föregångare inom byggandet och uppförde påkostade s.k. bergsmansgårdar. Bl.a. introducerades rödfärgen betydligt tidigare i Bergslagen än i de rena jordbruksbygderna. Under det tidiga 1800-talets högkonjunktur skapades bergsmansgårdar med en herrgårdsliknande karaktär. Ett karakteristiskt inslag på bergsmansgårdar av alla kategorier är de krönta skorstenarna av gjutjärn. Särskilt påkostade inredningar med dekorationsmålningar förekom också i dessa miljöer.

De äldsta bergsmangårdarna utgjordes av kringbyggda, fyrålgade gårdsanläggningar. Gården Skraddartorp omfattar ett flertal byggnader. Den centrala gårdsanläggningen består av en i fyrkant kringbyggd gård, den innehåller förutom själva manbyggnaden ytterligare ett boningshus, ett portlider och en bodlänga. Utanför den slutna gården ligger ekonomibyggnader av olika slag, som speglar jordbruksdriften och hela verksamheten på gården. Byggnaderna har i huvudsak tillkommit under 1700 och 1800-talen. I bostadshusets storstuga finns på väggar och tak dekorativa målningar som genom en inskription kan dateras till år 1727.

Skälen för Länsstyrelsens beslut

Av 3 kap. 1 § KML framgår bl.a. att en byggnad som är synnerligen märklig genom sitt kulturhistoriska värde får förklaras för byggnadsminne av Länsstyrelsen. Enligt 3 kap. 2 § 1 st KML ska Länsstyrelsen, när en byggnad förklaras för byggnadsminne, genom skyddsbestämmelser ange på vilket sätt byggnaden ska vårdas och underhållas samt i vilka avseenden den inte får ändras.

Enligt 3 kap. 2 § 2 st KML får föreskrifterna innehålla bestämmelser om att ett område kring byggnaden ska hållas i sådant skick att byggnadsminnets utseende och karaktär inte förvanskas.

I bergslagsdelen av Örebro län präglas byggnadskulturen av bergsbruket, bergsmansgården är ett bärande inslag i denna byggnadskultur. Det är därför angeläget att den delen av länets kulturhistoria finns representerad bland urvalet av byggnadsminnen i länet. Hittills har enbart en bergsmansgård skyddats som byggnadsminne. Skraddartorp representerar den äldsta formen av bergsmansgård; den kringbyggda gården. Det är en typ av gårdsanläggning som idag är mycket sällsynt i Bergslagen. Gårdens äldre struktur är intakt och de enskilda

BESLUT
2011-12-19

Dnr: 432-10136-2009

Länsstyrelsen
Örebro län

byggnaderna är välbevarade, hela anläggningen förmedlar därför en mycket god bild av denna typ av bergsmansgårdar i Örebro län.

Skräddartorp fyller därför väl kraven i 3 kap 1 § KML – ”synnerligen märklig genom sitt kulturhistoriska värde” – för att skyddas och bevaras som byggnadsminne.

Detta beslut kan överklagas hos Förvaltningsrätten i Karlstad.

Beslut i detta ärende har fattats av länsråd Kjell Unevik.
I den slutliga handläggningen har dessutom deltagit länsjurist Jenny Gånge samt antikvarie Raoul Hjærtström, föredragande.

Kjell Unevik

Raoul Hjærtström

Bilaga till Länsstyrelsens
 beslut 2011-12-16
 Dnr 432-10136-2009
 Byggnadsminnesförklaring av
GÅRDEN SKRÄDDARTORP,
 Grythyttans socken,
 Hällefors kommun

- Skyddsområde
- Byggnadsminne

1. Bostadshus
2. Bostadshus
3. Portlider, drängstuga, stall, bod
4. Ladugård
5. Loge
6. Källarbod
7. Uthus
8. Smedja
9. Rökbastu
10. Ängslada
11. Loftbod

